

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง หน้าที่และอำนาจของนายทะเบียนสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ประจำท้องที่
ในการตรวจสอบการสอบสวนวินัยเจ้าหน้าที่ของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์
ตามพระราชบัญญัติการอาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. ๒๕๔๕^{*}

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวมีหนังสือ ที่ พม ๐๕๐๕/๒๑๖๑ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๗ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า นายทะเบียนสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ประจำท้องที่เทศบาลเมืองสระแก้วไม่เห็นด้วยกับความเห็นในปัญหาข้อกฎหมายของอธิบดีกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวในฐานะนายทะเบียนกลางตามพระราชบัญญัติการอาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. ๒๕๔๕ ในประเด็นเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของนายทะเบียนสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ประจำท้องที่ในการตรวจสอบการสอบสวนวินัยเจ้าหน้าที่ของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ตามพระราชบัญญัติการอาปนกิจสงเคราะห์ฯ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวจึงขอหารือปัญหาข้อกฎหมายต่อคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยมีข้อเท็จจริง ดังนี้

๑. สมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ลูกคำ ธ.ก.ส. อำเภอเมืองสระแก้ว วังน้ำเย็น ได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยเจ้าหน้าที่ของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ตามข้อ ๑๔ แห่งระเบียบว่าด้วยเจ้าหน้าที่สมาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ และมีคำสั่งลงโทษไล่ออกเจ้าหน้าที่ของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์เนื่องจากกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามข้อ ๑๗ แห่งระเบียบดังกล่าว ต่อมา เจ้าหน้าที่ของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ได้ร้องเรียนต่อนายทะเบียนสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ประจำท้องที่เทศบาลเมืองสระแก้วว่า ไม่ได้ความเป็นธรรมและขอให้ตรวจสอบการสอบสวนวินัยของคณะกรรมการดำเนินการสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์โดยเหตุเป็นการเลือกปฏิบัติ กระทำโดยมิชอบ และให้คณะกรรมการเปลี่ยนจากคำสั่งไล่ออก เป็นให้เจ้าหน้าที่ของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ขอลาออก ซึ่งนายทะเบียนพิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติการอาปนกิจสงเคราะห์ฯ กำหนดให้นายทะเบียนมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้คณะกรรมการหรือกรรมการปฏิบัติกรอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา ๔๔ (๑) ถึง (๔) ได้เฉพาะในกรณีที่คณะกรรมการหรือกรรมการกระทำการหรืองดเว้นกระทำการในการปฏิบัติหน้าที่ของตนจนทำให้เสื่อมเสียผลประโยชน์ของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์หรือสมาชิก หรือทำให้มีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการเงินหรือการบัญชี ดังนั้น กรณีที่เจ้าหน้าที่ของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ขอให้นายทะเบียนดำเนินการตรวจสอบดังกล่าวเป็นเรื่องการสอบสวนวินัยระหว่างสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์กับเจ้าหน้าที่ของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ตามระเบียบว่าด้วยเจ้าหน้าที่สมาคมฯ จึงไม่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของนายทะเบียนตามพระราชบัญญัติการอาปนกิจสงเคราะห์ฯ ที่จะตรวจสอบและออกคำสั่งให้คณะกรรมการระงับการปฏิบัติหรือแก้ไขข้อบกพร่อง หรือสั่งให้คณะกรรมการหยุดปฏิบัติหน้าที่หรือให้พ้นจากตำแหน่งได้ เนื่องจากไม่ใช่กรณีที่คณะกรรมการได้กระทำการในการปฏิบัติหน้าที่จนทำให้เสื่อมเสียผลประโยชน์ของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์หรือสมาชิก หรือทำให้มีข้อบกพร่อง

^{*}ส่งพร้อมหนังสือ ที่ นร ๐๙๑๒/๗๑ ลงวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๗ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ประเด็นที่หนึ่ง การสอบสวนวินัยของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์และมีคำสั่งลงโทษเจ้าหน้าที่ของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์โดยการไล่ออก ถือเป็นการกระทำการหรืองดเว้นกระทำการในการปฏิบัติหน้าที่ของตนจนทำให้เสื่อมเสียผลประโยชน์ของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์หรือสมาชิก หรือทำให้มีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการเงินหรือการบัญชีหรือไม่ และในกรณีที่ปรากฏว่าการสอบสวนวินัยของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ไม่ชอบด้วยกฎหมาย นายทะเบียนมีอำนาจดำเนินการตามมาตรา ๔๔ (๑) ถึง (๔) แห่งพระราชบัญญัติการอาปนกิจสงเคราะห์ฯ เพื่อแก้ไขคำสั่งลงโทษจากไล่ออก เป็นให้ขอลาออก ตามที่เจ้าหน้าที่ของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ร้องขอ ได้หรือไม่

๒. กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวมีหนังสือด่วนมาก ที่ พม ๐๕๐๕/๑๑๘๑ ลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๖๗ ถึงเทศบาลเมืองสระแก้ว ตอบข้อหารือปัญหาข้อกฎหมายดังกล่าวในแต่ละประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่สอง นายทะเบียนสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ประจำท้องที่
สามารถใช้อำนาจตามมาตรา ๔๗ (๑) ถึง (๓) แห่งพระราชบัญญัติการอาปนกิจสงเคราะห์ฯ ได้

ทั้งนี้ หากเจ้าหน้าที่ของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์มีการกระทำการใดอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ ถ้าสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ไม่ร้องทุกข์หรือฟ้องคดีให้นายทะเบียนร้องทุกข์หรือฟ้องคดีได้ โดยพนักงานอัยการรับว่าต่างให้สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์และให้สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ออกค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการร้องทุกข์หรือฟ้องคดีหรือว่าต่างแก่นายทะเบียนหรือพนักงานอัยการตามมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน

๓. นายทะเบียนสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ประจำท้องที่เทศบาลเมืองสระแก้ว มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ สก ๕๒๐๐๑/๑๒๔๔ ลงวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๗ ถึงกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ขอให้พิจารณาทบทวนความเห็นทางกฎหมายในประเด็นดังกล่าว เนื่องจากเห็นว่าการสอบสวนวินัยของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์เป็นเรื่องระหว่างสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์กับเจ้าหน้าที่ของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ ซึ่งปฏิบัติตามข้อ ๑๗ และข้อ ๑๘ แห่งระเบียบว่าด้วยเจ้าหน้าที่สมาคมฯ ไม่ใช่กรณีคณะกรรมการหรือกรรมการกระทำการหรือดเว้นกระทำการในการปฏิบัติหน้าที่ของตนจนทำให้สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์เสื่อมเสียผลประโยชน์ จึงไม่ต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ฯ แต่เป็นกรณีพิพาทระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างในลักษณะการเลิกจ้างไม่เป็นธรรมตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน ที่ลูกจ้างสามารถใช้สิทธิเสนอคำฟ้องต่อศาลแรงงานที่มีเขตอำนาจได้ และมาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว กำหนดให้นายทะเบียนมีอำนาจตามมาตรา ๔๗ (๑) ถึง (๓) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ฯ มีทั้งหมด ๘ หมวด ก็ไม่ปรากฏเรื่องการให้อำนาจนายทะเบียนตรวจสอบการสอบสวนวินัยของสมาคมหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขการลงโทษเจ้าหน้าที่สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ในกรณีกระทำผิดวินัย จึงขอให้กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวพิจารณาทบทวนความเห็นอีกครั้ง หากเห็นว่าความเห็นของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวถูกต้องแล้ว ขอให้หารือปัญหาข้อกฎหมายในประเด็นที่มีความเห็นต่างไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ดังนั้น กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวจึงขอหารือในสองประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การที่คณะกรรมการหรือกรรมการดำเนินการสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์มีคำสั่งไล่ออกเจ้าหน้าที่ของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ ซึ่งอาจทำให้การบริหารงานของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์มีข้อบกพร่อง จะถือว่าคณะกรรมการหรือกรรมการกระทำการหรือดเว้นกระทำการในการปฏิบัติหน้าที่ของตนจนทำให้เสื่อมเสียผลประโยชน์ของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์หรือสมาชิก หรือทำให้มีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการเงินหรือการบัญชีตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ฯ หรือไม่ และหากปรากฏว่าการดำเนินการสอบสวนวินัยของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ไม่ชอบด้วยกฎหมาย นายทะเบียนจะสามารถใช้อำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๔๔ (๑) ถึง (๔) แห่งพระราชบัญญัตินี้ได้หรือไม่

ประเด็นที่สอง นายทะเบียนสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ประจำท้องที่ที่สามารถใช้อำนาจตามมาตรา ๔๗ (๑) เข้าไปในสำนักงานของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ในวันทำการระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก เพื่อตรวจสอบและควบคุมให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ หรือ (๒) สั่งให้กรรมการหรือเจ้าหน้าที่ของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ส่งหรือแสดงบัญชีและเอกสารของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ หรือ (๓) สอบถามกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์หรือเรียกบุคคลดังกล่าวมาเพื่อสอบถามหรือแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินการของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ในประเด็นเกี่ยวกับการสอบสวนวินัยของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ที่มีคำสั่ง

ไล่ออกเจ้าหน้าที่ของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ หรือหากเจ้าหน้าที่ของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ได้กระทำการก่อให้เกิดความเสียหายแก่สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ นายทะเบียนสามารถร้องทุกข์หรือฟ้องคดีตามมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ฯ ได้หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๙) ได้พิจารณาข้อหารือของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว โดยมีผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สำนักงานปลัดกระทรวง และกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว) และนายทะเบียนสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ประจำท้องที่เทศบาลเมืองสระแก้ว เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นในแต่ละประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การที่คณะกรรมการดำเนินการสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ได้สอบสวนวินัยเจ้าหน้าที่ของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์และมีคำสั่งไล่ออก ถือเป็นกรณีคณะกรรมการหรือกรรมการกระทำการหรืองดเว้นกระทำการในการปฏิบัติหน้าที่ของตนจนทำให้เสื่อมเสียผลประโยชน์ของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์หรือสมาชิก หรือทำให้มีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการเงินหรือการบัญชีตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. ๒๕๔๕ หรือไม่ และหากปรากฏว่าการสอบสวนวินัยของคณะกรรมการดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย นายทะเบียนจะใช้อำนาจตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว แก้อภัยคำสั่งไล่ออก ได้หรือไม่ เห็นว่า มาตรา ๔๔^๒ แห่งพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ฯ เป็นบทบัญญัติที่มุ่งหมายเพื่อป้องกันการฉ้อโกงและการแสวงหาประโยชน์จากกิจการฌาปนกิจสงเคราะห์ของคณะกรรมการหรือกรรมการอันอาจจะทำให้สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ได้รับความเสียหาย รวมทั้งเพื่อคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ^๓ โดยบัญญัติให้นายทะเบียนมีอำนาจควบคุมและกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหรือกรรมการซึ่งเป็นผู้ดำเนินการหรือเป็นผู้แทนของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์

^๒มาตรา ๔๔ ในกรณีที่คณะกรรมการหรือกรรมการกระทำการหรืองดเว้นกระทำการในการปฏิบัติหน้าที่ของตนจนทำให้เสื่อมเสียผลประโยชน์ของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์หรือสมาชิก หรือทำให้มีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการเงินหรือการบัญชีให้นายทะเบียนมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ปฏิบัติการ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้คณะกรรมการหรือกรรมการระงับการปฏิบัติบางส่วนที่เป็นเหตุให้เกิดข้อบกพร่องหรือเสื่อมเสียผลประโยชน์ของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์หรือสมาชิก

(๒) ให้คณะกรรมการหรือกรรมการแก้ไขข้อบกพร่องตามวิธีการและระยะเวลาที่นายทะเบียนกำหนด

(๓) ให้คณะกรรมการหรือกรรมการหยุดปฏิบัติหน้าที่เป็นการชั่วคราว เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องนั้นให้แล้วเสร็จตามวิธีการและภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนกำหนด

(๔) ให้คณะกรรมการพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ หรือให้กรรมการซึ่งเกี่ยวข้องกับการนั้นพ้นจากตำแหน่งกรรมการ

^๓เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่การดำเนินการสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ทางการเงินตามที่พระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. ๒๕๑๗ กำหนดไว้ไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน และวิธีการควบคุมสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าวยังไม่รัดกุมพอที่จะป้องกันการฉ้อโกงและการแสวงหาผลประโยชน์จากกิจการฌาปนกิจสงเคราะห์ของกรรมการและเจ้าหน้าที่ของสมาคมได้ ทำให้สมาคมได้รับความเสียหาย สมควรปรับปรุงพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ พ.ศ. ๒๕๑๗ เพื่อให้การคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของประชาชนที่เป็นสมาชิกสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงานของคณะกรรมการสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง^๔ แห่งพระราชบัญญัติการฉ้อโกงสินค้า โดยหากการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวของคณะกรรมการหรือกรรมการในเรื่องใดก่อให้เกิดความเสียหายผลประโยชน์ของสมาคมฉ้อโกงสินค้าหรือสมาชิก หรือทำให้มีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการเงินหรือการบัญชี นายทะเบียนย่อมใช้อำนาจตามมาตรา ๔๔^๕ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้

ในกรณีที่คณะกรรมการดำเนินการสมาคมฉ้อโกงสินค้าได้สอบสวนวินัยเจ้าหน้าที่ของสมาคมฉ้อโกงสินค้าและมีคำสั่งไล่ออก หากการสอบสวนวินัยปรากฏข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานชัดเจนว่า คณะกรรมการหรือกรรมการได้กระทำการหรือดเว้นกระทำการในการปฏิบัติหน้าที่ของตนจนทำให้เสียหายผลประโยชน์ของสมาคมฉ้อโกงสินค้าหรือสมาชิก หรือทำให้มีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการเงินหรือการบัญชี เช่น การสอบสวนวินัยและมีคำสั่งไล่ออกได้กระทำไปเพื่อปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับการเงินหรือการบัญชีของสมาคมฉ้อโกงสินค้า แม้ว่าการสอบสวนวินัยนั้นจะดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมาย นายทะเบียนย่อมใช้อำนาจตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติการฉ้อโกงสินค้า ได้ แต่หากผลการสอบสวนวินัยเจ้าหน้าที่ของสมาคมฉ้อโกงสินค้าและมีคำสั่งไล่ออกนั้น ปรากฏเพียงว่าการดำเนินการดังกล่าวทำให้สมาคมฉ้อโกงสินค้าไม่มีผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งอันเป็นปกติของการเลิกจ้างซึ่งเป็นเรื่องระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน ก็ยังไม่อาจถือว่าการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวของคณะกรรมการหรือกรรมการทำให้เสียหายผลประโยชน์ของสมาคมฉ้อโกงสินค้า หรือหากการสอบสวนวินัยนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยไม่ครบตามจำนวน หรือมีการสอบสวนวินัยเกินระยะเวลาที่กำหนดตามระเบียบหรือข้อบังคับของสมาคมฉ้อโกงสินค้า โดยไม่ปรากฏข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานชัดเจนว่าคณะกรรมการหรือกรรมการได้กระทำการหรือดเว้นกระทำการจนทำให้เสียหายผลประโยชน์ของสมาคมฉ้อโกงสินค้าหรือสมาชิก หรือทำให้มีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการเงินหรือการบัญชี นายทะเบียนก็ไม่อาจใช้อำนาจตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติการฉ้อโกงสินค้า ได้

สำหรับประเด็นว่า หากการสอบสวนวินัยของคณะกรรมการดำเนินการสมาคมฉ้อโกงสินค้าไม่ชอบด้วยกฎหมาย นายทะเบียนจะใช้อำนาจตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติการฉ้อโกงสินค้า แกไขคำสั่งไล่ออกได้หรือไม่ เห็นว่า อำนาจของนายทะเบียนตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติการฉ้อโกงสินค้า เป็นอำนาจสั่งแก้ไขข้อบกพร่องหรือการทำให้เสียหายผลประโยชน์ของสมาคมฉ้อโกงสินค้าหรือสมาชิกอันเป็นการคุ้มครองสมาคมฉ้อโกงสินค้าหรือสมาชิกไม่ได้รับความเสียหาย ส่วนการสอบสวนวินัยที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและมีคำสั่งไล่ออกนั้น เจ้าหน้าที่ของสมาคมฉ้อโกงสินค้าซึ่งได้รับคำสั่งลงโทษทางวินัยอาจใช้สิทธิฟ้องคดี

^๔ มาตรา ๒๑ ให้สมาคมฉ้อโกงสินค้ามีคณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการ จำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดคน โดยมีตำแหน่งนายกสมาคมฉ้อโกงสินค้าหนึ่งคน เลขานุการหนึ่งคน เหรัญญิกหนึ่งคน และตำแหน่งอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด เป็นผู้ดำเนินกิจการของสมาคมฉ้อโกงสินค้าและเป็นผู้แทนของสมาคมฉ้อโกงสินค้าในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก เพื่อการนี้ คณะกรรมการจะมอบหมายให้กรรมการคนหนึ่งหรือหลายคนทำการแทนก็ได้

ฯลฯ

ฯลฯ

^๕ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

ต่อศาลแรงงานในการเลิกจ้างไม่เป็นธรรมตามมาตรา ๔๙^๖ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. ๒๕๒๒ อันเป็นมาตรการตามกฎหมายเพื่อคุ้มครองลูกจ้างซึ่งถูกเลิกจ้างไม่เป็นธรรม ดังนั้น ในกรณีที่มีการสอบสวนวินัยของคณะกรรมการดำเนินการสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และปรากฏข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานชัดเจนว่า คณะกรรมการหรือกรรมการ ได้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการจนทำให้เสื่อมเสียผลประโยชน์ของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ หรือสมาชิก หรือทำให้มีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการเงินหรือการบัญชี นายทะเบียนสามารถใช้อำนาจตามมาตรา ๔๔^๗ แห่งพระราชบัญญัติการอาปนกิจสงเคราะห์ฯ ในการสั่งให้คณะกรรมการหรือกรรมการ ดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๔ (๑) ถึง (๔) ได้ แต่ไม่มีอำนาจออกคำสั่งแก้ไขคำสั่งไล่ออก

ประเด็นที่สอง นายทะเบียนสามารถใช้อำนาจตามมาตรา ๔๗ (๑) (๒) และ (๓) แห่งพระราชบัญญัติการอาปนกิจสงเคราะห์ฯ เพื่อตรวจสอบการดำเนินการของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ ในการสอบสวนวินัยเจ้าหน้าที่ของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์และมีคำสั่งไล่ออก ซึ่งอาจจะก่อให้เกิด ความเสียหายแก่สมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ ได้หรือไม่ หรือหากเจ้าหน้าที่ของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ ได้กระทำการก่อให้เกิดความเสียหายแก่สมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ นายทะเบียนจะร้องทุกข์ หรือฟ้องคดีตามมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติการอาปนกิจสงเคราะห์ฯ ได้หรือไม่ เห็นว่า มาตรา ๔๗ (๑) (๒) และ (๓)^๘ แห่งพระราชบัญญัติการอาปนกิจสงเคราะห์ฯ เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจ แก่นายทะเบียนหรือผู้ซึ่งนายทะเบียนมอบหมายและพนักงานเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบและควบคุม ให้การดำเนินการกิจการของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์เป็นไปตามพระราชบัญญัติการอาปนกิจสงเคราะห์ฯ รวมถึงการตรวจสอบข้อเท็จจริงและเอกสารหรือหลักฐานเกี่ยวกับการดำเนินการกิจการของสมาคม อาปนกิจสงเคราะห์ เพื่อไม่ให้คณะกรรมการหรือกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ของสมาคม อาปนกิจสงเคราะห์กระทำการใดอันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่สมาคมอาปนกิจสงเคราะห์

^๖มาตรา ๔๙ การพิจารณาคดีในการนิยจ้างเลิกจ้างลูกจ้าง ถ้าศาลแรงงานเห็นว่าการเลิกจ้าง ลูกจ้างผู้นั้นไม่เป็นธรรมต่อลูกจ้าง ศาลแรงงานอาจสั่งให้นายจ้างรับลูกจ้างผู้นั้นเข้าทำงานต่อไปในอัตราค่าจ้าง ที่ได้รับในขณะที่เลิกจ้าง ถ้าศาลแรงงานเห็นว่าลูกจ้างกับนายจ้างไม่อาจทำงานร่วมกันต่อไปได้ ให้ศาลแรงงาน กำหนดจำนวนค่าเสียหายให้นายจ้างชดใช้ให้แทนโดยให้ศาลคำนึงถึงอายุของลูกจ้าง ระยะเวลาการทำงาน ของลูกจ้าง ความเดือดร้อนของลูกจ้างเมื่อถูกเลิกจ้าง มูลเหตุแห่งการเลิกจ้างและเงินค่าชดเชยที่ลูกจ้างมีสิทธิได้รับ ประกอบการพิจารณา

^๗โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

^๘มาตรา ๔๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้นายทะเบียนหรือผู้ซึ่งนายทะเบียน มอบหมายและพนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจ

(๑) เข้าไปในสำนักงานของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ในวันทำการระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้น ถึงพระอาทิตย์ตก เพื่อตรวจสอบและควบคุมให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) สั่งให้กรรมการหรือเจ้าหน้าที่ของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ส่งหรือแสดงบัญชีและเอกสาร ของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์

(๓) สอบถามบุคคลใน (๒) หรือเรียกบุคคลดังกล่าวมาเพื่อสอบถามหรือแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ การดำเนินการกิจการของสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์

ในการนี้การตรวจสอบกระทำโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อตรวจสอบแล้วให้เสนอรายงาน การตรวจสอบต่อนายทะเบียนด้วย

ในการปฏิบัติหน้าที่ของนายทะเบียนหรือผู้ซึ่งนายทะเบียนมอบหมายและพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามวรรคหนึ่ง ให้บุคคลซึ่งเกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควรแก่นายทะเบียนหรือผู้ซึ่งนายทะเบียนมอบหมาย และพนักงานเจ้าหน้าที่

หรือสมาชิก เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและเอกสารหรือหลักฐานอันเชื่อได้ว่าการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์หรือสมาชิกจริงหรือไม่ ก่อนที่นายทะเบียนจะร้องทุกข์หรือฟ้องคดีแทนสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ในกรณีที่สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ไม่ร้องทุกข์หรือฟ้องคดีตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๓^๙ หรือก่อนที่นายทะเบียนจะออกคำสั่งเป็นหนังสือให้คณะกรรมการหรือกรรมการปฏิบัติกรอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๔^{๑๐} ดังนั้น นายทะเบียนย่อมมีอำนาจตรวจสอบและควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหรือกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ซึ่งเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ตามมาตรา ๔๗ (๑) (๒) หรือ (๓)^{๑๑} แห่งพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ฯ เช่น ในกรณีที่สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ได้ดำเนินการสอบสวนวินัยเจ้าหน้าที่ของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์และมีคำสั่งไล่ออก โดยมีเหตุอันควรสงสัยว่าการสอบสวนวินัยและมีคำสั่งไล่ออกนั้นเป็นไปเพื่อปกปิดข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานในกรณีกระทำการหรืองดเว้นกระทำการในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหรือกรรมการอันอาจทำให้เสื่อมเสียผลประโยชน์ของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์หรือสมาชิก หรืออาจทำให้เสียหายหรือสูญหายหรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งบัญชีหรือเอกสารเกี่ยวกับการเงินหรือการบัญชีของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์อันทำให้มีข้อบกพร่องเกี่ยวกับการเงินหรือการบัญชีตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ฯ นายทะเบียนสามารถใช้อำนาจตามมาตรา ๔๗ (๑) (๒) หรือ (๓) แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเพื่อตรวจสอบการดำเนินการของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ได้ นอกจากนี้ หากปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์กระทำการที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ ถ้าสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ไม่ร้องทุกข์หรือฟ้องคดี นายทะเบียนย่อมสามารถร้องทุกข์หรือฟ้องคดีตามมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติการฌาปนกิจสงเคราะห์ฯ บัญญัติได้

(นายปรกรณ์ นิลประพันธ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สิงหาคม ๒๕๖๗

“มาตรา ๔๓ ในกรณีที่กรรมการหรือเจ้าหน้าที่ของสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์กระทำการใดอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ ถ้าสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ไม่ร้องทุกข์หรือฟ้องคดีให้นายทะเบียนร้องทุกข์หรือฟ้องคดีได้ โดยให้พนักงานอัยการรับว่าต่างให้สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ และให้สมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ออกค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการร้องทุกข์หรือฟ้องคดีหรือว่าต่างแก่นายทะเบียนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี

^๙โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

^{๑๐}โปรดดูเชิงอรรถที่ ๘, ข้างต้น